CRONICĂ

CÎND LUNA E ALBASTRĂ

la Teatrul de Stat din Ploieşti

Ivan Helmer este, ca şi Andrei Şerban, un regizor foarte tînăr, care, însă, din păcate, spre deosebire de cel din urmă, mai are nevoie de prezentări. Pentru că munca lui este de fapt ceva mai aparte, el face un teatru ciudat, pe care nu ştim să-l explicăm şi care nici nu se lasă prea uşor explicat. El a făcut acum doi ani un spectacol cu fragmente din **Hamlet**, şi, deşi au trecut doi ani de atunci, ne mai gîndim cîteodată la el, pentru că noi nu am consumat încă pînă la capăt această experienţă. Tot în regia sa, am văzut recent **Cînd luna e albastră**, o piesă pudică şi naivă, care a fost fulgerător nimicită de ochiul competent al criticii noastre, o piesă scrisă cu emoţie şi cu simţul moralei şi care nu vrea să spună decît „iubiţi-vă, copii, în linişte şi lăsaţi-l pe domnul de la etajul VI să trăncănească de unul singur" ; piesa exprimă sufletul de midinetă care există în fiecare din noi. Ivan Helmer a pus-o în scenă zîmbitor, aşa cum se şi cuvenea, acordîndu-i totuşi multă, multă atenţie. El şi-a ales interpreţii cu grijă, ştiind că trebuie să găsească în ei disponibilităţi speciale de joc pentru un teatru destul de puţin practicat la noi în ultimii ani — bulevardul. De fapt, nici nu trebuia să facă altceva. Pentru că teatrul de bulevard înseamnă în primul rînd un stil de joc făcut din puţină candoare, puţină graţie şi multă libertate interioară (vezi Audrey Heburn şi Peter O'Toole în **Cum să furi un milion**). Actorii, deşi de stiluri cam difenite, arată bine unul lîngă altul, în acest spectacol care nu trebuie să ne ridice probleme. Ivan Helmer a obţinut ca Zefi Alşec să joace situaţia nepunctînd niciodată prea dur, ci mereu puţin superficial şi elegant, Sivia Năstase să fie mereu detaşată de personaj, cochetînd trei acte cu el şi avînd talent pentru asta, Valeriu Popescu să se răsfeţe în voie, compunînd — în unele momente — cu fantezie şi adevăr, atît adevăr cît are nevoie un astfel de teatru, iar Fane Georgescu să aibă o apariţie fantomatică. Helmut Stürmer este un scenograf, deşi tînăr, de mare talent, iar decorul lui la piesa asta ar merita poate o analiză, pe care n-o facem pentru că analiza implică crispare, iar sentimentul pe care ni-l lasă un astfel de spectacol este numai de destindere.

N. IERDNA

CRONICĂ

GOANA DUPĂ FLUTURI

la „Casandra"

Tinereţea nu cunoaşte măsura şi acest har al ei îi dă probabil mult rîvnita şi invidiata frumuseţe. Nu cunoaşte măsura fiindcă e darnică şi generoasă, fiindcă ofensiva ideilor ei inedite, ieşite din tiparele cotidianului, este mai puternică decît discernămîntul critic, care presupune ordonarea firească, absolut necesară şi uşor meschină — ca orice lucru perfect dialectic — în clase şi genuri. Precizia şi echilibrul înseamnă implicit consecvenţă şi poate consistenţă, dar tinereţea e precipitată, e îmbulzită de prea multe soluţii apărute în calea unor prea multe căutări. De aici poate şi o mai uşoară consolare la eşecuri.

Un tînăr de 27 de ani, inspirat şi flămînd, trist şi bolnav, condeier de cameră mobilată şi vesel personaj de redacţii (părăsite din păcate prea timpuriu printr-un joc iresponsabil al destinului, care l-a furat vieţii la mai puţin de treizeci de ani) îşi începea acum cîteva decenii o lucrare dramatică cu un motto ce suna a aforism milenar : „cine nu iubeşte ce e urît şi cine nu se poate despărţi de ceea ce iubeşte nu e un om mare". Te apleci asupra manuscrisului presupunînd drame biblice, dar... citeşti o pantalonadă, o farsă în toată puterea cuvîntului, cu personaje ridicole şi ridiculizate, pînă la finalul în care autorul, conciliant, se împacă cu ele într-o atmosferă de vals nobil şi sentimental.

Rodica — o modistă cu nuri şi suflet bun — îşi pregăteşte iubitul — student isteţ şi băiat sărac — pentru confruntarea cu arhimilionarul Farado, cu a cărui fiică, Beatrice, tînărul încearcă să întreprindă o partidă matrimonială avantajoasă. Evident, confruntarea eşuează într-o degringoladă de comedie bufă şi ex-ginerele se întoarce spăşit la vechea dragoste ; fiindcă tot erau tineri şi fiindcă tot se iubeau. Hiatusuri imense, albe, se cască între replici cu savoare hilară autentică, situaţii cu o logică dramatică suspectă alternează masiv cu cele cîteva momente de teatru deplin — într-o lucrare asupra căreia nu cred că ne hazardăm presupunînd că autorul ar fi revenit la maturitate. Olimpia Varodi, regizoarea-studentă, este şi ea atît de tînără încît îşi poate permite să fie puţin economă cu ideile sale bune. Fiindcă, fără îndoială, ideea de a trata în extremă parodie subiectul oferit de Bogdan Amaru este fericită. Probabil însă că lucrurile împlinite presupun — vrem să recunoaştem sau nu — şi acest coeficient de ordine, de măsură, de economie. Faţă de această inevitabilă aserţiune, momentele de teatru modern utilizate de regizoare într-o aglomerare eclectică şi cam nedisciplinată nu-şi găsesc, toate, justificarea. O zonă de gratuit, de eufemism forţat, circumscrie principiul teoretic, interesant de altfel în germene. Zona se extinde pe măsură ce „antrenaţi de conjunctură", actorii la rîndul lor supralicitează procedee teatrale la îndemînă, şarjează.

Totuşi, urmărind-o pe Lucia Ştefănescu-Dobre, interpreta Rodicăi, eşti tentat să analizezi şi să califici expresivitatea gestului ei scenic ; se remarcă de la bun început talentul deosebit al actriţei de a crea mişcări vesele şi triste, gesturi disperate, amărîte, şmechere etc., etc. Chinuit de inconsistenţa replicei, Nicolae Ţăranu îşi concentrează toată atenţia asupra aspectului exterior : un preot cu un nas mult prea roşu pentru a mai avea şi altă contribuţie în spectacol. Sorin Stratulat tace variat şi impecabil într-un tandem cu Iulian Voicu Videanu — cam monoton (nu plat !). Dan Werner este aşa cum îl cere textul — „fără mustăţi şi fără barbă". La propriu şi la figurat !

MONICA SĂVULESCU

P.S. — Această iniţiativă a conducerii I.A.T.C., de a încredinţa studenţilor de la regie conducerea unor spectacole, este cu totul lăudabilă. Aşteptăm, cu îndreptăţit interes, viitoarele premiere.

5 studenţi despre „Teatrul din pod"

Iulian Negulescu (I.A.T.C., anul III) : O părere despre „Teatrul din pod" ? Însfîrşit un vis împlinit ! E un început de drum, adevărat, dar trebuie ştiut clar ce fel de teatru trebuie făcut aici — din punct de vedere al experimentului. Tennessee Williams nu cred că „vine bine". Radu Dumitru, da. Totuşi, bucuria începutului (în fine !) nu cred că mai lasă loc pentru comentarii. De la al doilea spectacol în sus...

Mariana Anastasiu (Filologie II) : „Teatrul din pod" a devenit, în sfîrşit, o realitate de care sper că va trebui să ţină seamă în curînd şi mişcarea de teatru profesionist. Pentru ca acest nivel să fie atins (şi cînd sper în acest nivel mă gîndesc la succesele pe care teatrul studenţesc le-a obţinut şi pînă acum peste hotare) cred că principalul lucru de care trebuie să se ţină cont este problema repertoriului. Aici trebuie să-i vedem pe Beckett, pe Genet, dar şi pe Marin Sorescu, Iosif Naghiu, Paul Cornel Chitic şi atîţi alţi tineri dramaturgi români despre care se vorbeşte foarte mult, dar despre care nu se ştie încă nimic. Începutul, în ori ce caz, este de foarte bun augur. Mă uit în caietul program, citesc cu plăcere titlurile care mai sînt anunţate pentru această stagiune şi — vă spun drept — de-abia aştept să revin aici, să-mi iau taburetul de la garderobă şi să intru în această mică sală de magie.

Nina Ciochircă (I.A.T.C., anul III) : Dacă ştii să aştepţi... ! Am aşteptat un teatru al studenţilor, pentru studenţi, în sfîrşit îl avem ! Asta este oare totul ? Un teatru studenţesc nu poate, nu trebuie, nu are voie să fie „vechi", „ştiut"... La acest început nu putem totuşi să pretindem o altă desfăşurare experimentului, care în primele două spectacole se mai lasă încă aşteptat. Ca să fim tineri, trebuie să jucăm piese tinere.

Sandu Polizu (Politehnică, anul IV) : Am fost şi în anii trecuţi la spectacolele de teatru montate pe scena Casei de cultură. Nu era acolo nimic, sau aproape nimic din ceea ce credeam atît eu, cît şi colegii mei că ar trebui să fie un teatru studenţesc. În schimb, spectacolul inaugural al „Teatrului din pod" ne-a entuziasmat. Ambianţa care te întîmpină încă de la intrare, intimitatea sălii, lipsa de convenţionalism a interpreţilor, iată calităţi pe care şi le-ar putea dori orice teatru profesionist. Aştept cu nerăbdare spectacolele viitoare.

Justin Mihăilescu (Agronomie, anul II) : Am citit în presă de mai multe ori (chiar şi în revista „Amfiteatru") despre spectacolele experimentale de teatru încercate în aproape toate ţările Europei. Aş fi vrut să văd şi la noi happeninguri, teatru-revolver, teatru-jurnal şi aşa mai departe. Acum, după deschiderea „Teatrului din pod", bănuiesc că într-adevăr le voi vedea. Pentru că aici este locul ideal unde se pot face asemenea experienţe ; noi, studenţii, aşteptăm aceste experienţe, după cum aşteptăm ca „Teatrul din pod" să promoveze şi cea mai nouă dramaturgie românească, axată în special pe problemele noastre, ale tineretului. Aici se poate face orice (din punct de vedere artistic, bineînţeles). Aştept să văd ce va însemna acest „orice" pentru studenţii noştri pasionaţi de teatru.

Clody Bertola Ranevskaia

Se întîmplă de cele mai multe ori în teatrul nostru ca ceea ce este relativ bun, înscris în ordinea obişnuitului, să-şi primească îndată recunoaşterea, însoţită chiar de mari laude ; pe cînd, ceea ce este deosebit de izbutit, ceea ce se aşează mult mai sus decît meritul de fiecare zi, rămîne consemnat fără înţelegere, fie că devine ţinta unor observaţii critice mai mult decît discutabile, fie că este înghiţit de elogiile convenţionale, care nu spun nimic.

Faptul se repetă acum cu excepţionala Ranevskaia creată de Clody Bertola în recenta *Livadă cu vişini*, de la „Bulandra". Polemica nu are rost, aici. Trist este însă că, atunci cînd o actriţă izbuteşte atît de nou şi atît de plin un rol de prima mărime din repertoriul universal, cele mai multe cronici trec pe lîngă el cu o atît de senină opacitate. Se verifică astfel încă o dată acea necunoaştere adîncă a fenomenului creaţiei de spectacol care s-a instalat comod în critica noastră de teatru.

Sigur, într-o însemnare fugară ca cea de faţă nu încape analiza întreagă a acestei neobişnuite creaţii (şi ce bine ar fi dacă, renunţînd odată pentru totdeauna la plictisitoarea cronică „de serviciu", revistele de cultură s-ar hotărî, în sfîrşit, să publice şi asemenea studii concret şi viu axate pe realitatea spectacolului !) Se pot schiţa, însă, cîteva din liniile ei mari.

Clody Bertola realizează totul — chiar şi urîtul — în şi prin frumos. Nu pentru a-şi idealiza personajul, care este, dimpotrivă, înfăţişat ochilor noştri cu toate vinovăţiile pe care le trăieşte după sine ; ci pentru a fixa o anumită atmosferă, un climat spiritual, un mod de a trăi interior. Această Liubov Andreevna, făcută parcă toată din voal şi spume de dantelă, moare ca om, se stinge ca suflet viu, irosind totul în jurul ei şi sacrificîndu-i pe ceilalţi pentru că este obişnuită să trăiască prea frumos. Ea preferă o frază care sună plăcut unui gest de adevărată înţelegere umană, care ar putea să îmbrace un aspect cît de cît brutal. Actriţa trece prin scenă aureolată de un egocentrism limpede, desăvîrşit de elegant, rafinat pînă la ultimul amănunt, într-un neîntrerupt răsfăţ al sufletului. Cel mai clar se citeşte acest sens al rolului în cearta în timpul căreia aristocrata aceasta atît de delicată îi aruncă veşnicului student în obraz cele mai crude adevăruri, fără să se dezmintă, însă — adică adoptînd instinctiv tot tonurile şi gesturile graţioase ale unui drăgălaş joc de salon. Este, apoi, uluitoarea mobilitate a actriţei. Cu o sinceritate neumbrită de nici o urmă de contrafaceri, Libuov Andreevna rîde şi plînge, trăindu-şi durerea şi bucuria la fel de adînc, aproape în acelaşi timp, pentru ca după numai cîteva secunde să se lase purtată lin de o meditaţie calmă. Nu este vorba doar de simplă virtuozitate — deşi, fără îndoială, la acest nivel şi virtuozitatea are o valoare rară. Această neîntreruptă trecere, prefacere, alunecare are un conţinut dramatic şi are, mai ales, un bogat conţinut poetic. Filigranata fragilitate a eroinei, transparenţa ei aproape ireală, existenţa ei veşnic schimbătoare, totdeauna închisă numai în prezent, este o metaforă vie, dezvoltată în toate sensurile ei posibile : o viziune lăuntrică a efemerului personificat în femeie. În sfîrşit, pentru a încheia (bineînţeles, fără a cuprinde decît o parte din sensurile interpretării) : există un punct în care arta actorului devine muzică, cîntec al făpturii umane şi acest punct este atins, aici, de Clody Bertola. Binele şi răul, frumosul şi urîtul, spiritul pămîntesc şi lipsa de înţelegere, dragostea şi răceala sînt toate prezente în jocul ei şi balanţa înclină mai mult spre polul negativ al personajului, care este limpede condamnat. Dar răul, urîtul, răceala şi lipsa de înţelegere pe care le vedem expuse necruţător şi pe care le înţelegem în adîncime, pot să ne sperie şi să ne îndurereze, dar nu pot să ne dezguste. Această înaltă transpunere a realităţilor omeneşti dincolo de orice atingere a prozaicului pare a fi o posibilitate artistică rezervată doar muzicii : Cehov însuşi vorbeşte, într-o povestire a sa, despre acea frumuseţe a durerii pe care uneori muzica o poate exprima. Ei bine, teatrul mare izbuteşte cîteodată, în primul rînd datorită marilor actori, să păşească în această lume a desăvîrşitei transfigurări.

Jucată de Clody Bertola, partitura Liubovei Andreevna devine cîntec : un cîntec amar şi suav, o melopee uşoară, ţesută din tristeţe, zîmbete şi păreri de rău, care deplînge tot ce este şubred, fără consistenţă, amăgitor şi ireal în viaţa omului.

ANA MARIA NARTI

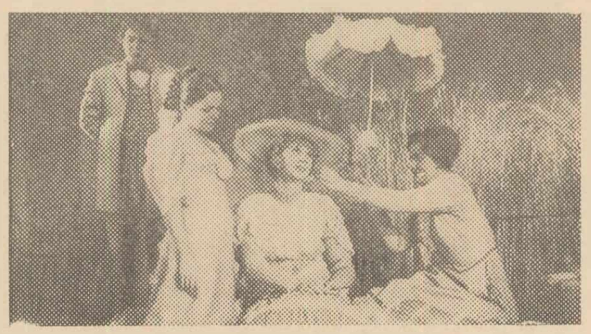
Începutul unui prestigiu viitor: „STUDENT-CLUBUL"

În seara în care am asistat la inaugurarea „Student-clubului" bucureştean, am încercat senzaţia nedesluşită a unui miracol. Îmi reveniseră în minte cafenelele pariziene, la a căror faimă este colaţionată o întreagă istorie a literaturii şi artei moderne, cafeneaua din Zürich unde Tristan Tzara proclama suprarealismul, localurile italiene şi spaniole înregistrate de memoria unui Hemingway, în sfîrşit, mai nou celebra, „Café la Mama", produsul revoluţionar al unui „off-off-Broadway" nonconformist, în război declarat cu sclerozările artistice, ca şi politice, ale contemporaneităţii... În atmosfera aceea cu lumină puţină şi odihnitoare, cu scaune şi măsuţe comode de bar, între ziare şi cafele, acolo unde într-un colţ tronau instrumentele jazz-cuartetului Kőrössy, în altă parte cîţiva actori îşi aşteptau intrarea în scenă (care scenă ? aici nu e nevoie de scenă), am avut impresia că trăiesc un moment hotărîtor, din care poate începe drumul lung şi prestigios al unei certitudini : emulaţia artistică studenţească. Este un loc care-şi aşteaptă încă stăpînii, animatorii şi consumatorii. În care sînt aşteptaţi regizorii care să monteze—în spaţiul acela ciudat rămas între mese — cele mai îndrăzneţe experimente spectaculare; poeţii care să-şi afirme harul debordant şi curajos; reprezentanţii strălucitei pleiade de compozitori contemporani, în interpretări la fel de strălucite (şirul lor a fost deschis de Al. Hrisanide — pian şi Aurelian Octav Popa — clarinet) ; pictorii care, prin lucrările cu care vor împodobi pereţii „Student-clubului", să-i dea faima unui adevărat salon de artă modernă. În sfîrşit, aici este posibil orice : muzică, balet, artă plastică, literatură, teatru, chiar cinematograf (atenţie, cinclub !), orice. Totul sub semnul celui mai desăvîrşit spirit contemporan şi al unei elevate intelectualităţi. Există toate şansele (nu îndrăznesc să spun „premizele") ca **aici**, şi **acum** să se nască acel visat curent de opinie artistică, capabil să revitalizeze orice sector al artei noastre, ori să-l îmbogăţească cu forme nebănuite. Este (deocamdată) singurul loc din Bucureşti — şi cred că şi din ţară — în care ar putea coexista cel mai constant novator teatru experimental (din nou îmi vine în minte „Café la Mama"), cu cel mai prolific cenaclu literar şi cu cel mai avansat studio de muzică contemporană. Şi, mai ales, ar putea exista — **trebuie** să existe — climatul de intensă efervescenţă spirituală, de eforturi şi căutări artistice, care caracterizează studenţimea noastră, tinereţea noastră. Este un loc în care nu avem voie să fim bătrîni şi plictisiţi. Aici, în acest student-club-laborator, trebuie să apară valorile incontestabile ale artei de mîine.

DINU KIVU

P.S. — Începutul, relativ modest, făcut sub conducerea scriitorului Dumitru Dinulescu şi cu concursul regizorului Dinu Cernescu, este — în orice caz — de bun augur. Depinde doar de studenţi ca modestia acestui început să fie cu mult întrecută chiar în lunile următoare. „Student-clubul" le aşteaptă propunerile şi concursul.

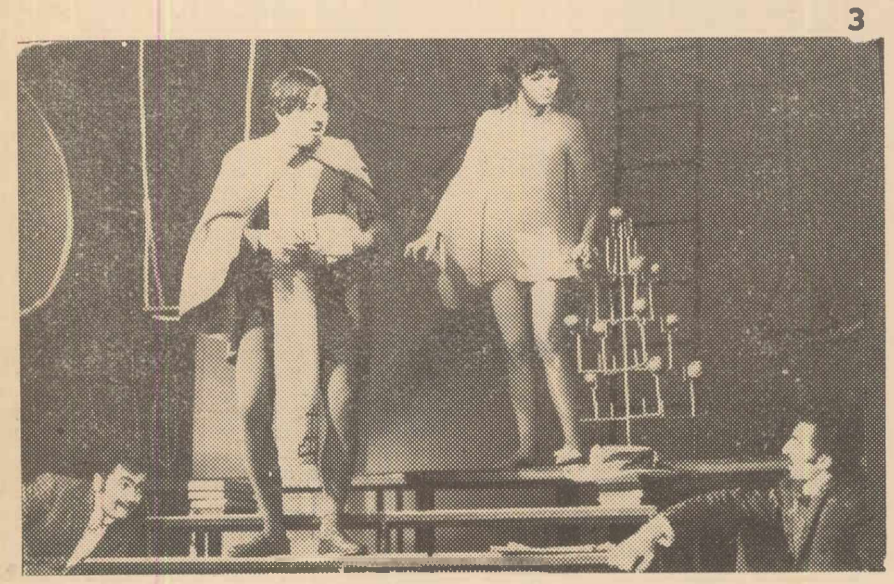
1

4

3

2

1 — CLODY BERTOLA, CĂTĂLINA PINTILIE, ICA MATACHE-COSTESCU şi PETRE GHEORGHIU, în LIVADA CU VIŞINI.

2 — MARIANA CERCEL şi DORA CHERTES, în piesa studentului PAUL CORNEL CHITIC, RESTAURAREA HAINELOR SF. AUGUSTIN, prezentată de „Studioul 172"-Timişoara în cadrul Festivalului naţional al teatrelor.

3, 4 — Două momente de expresivitate din GOANA DUPĂ FLUTURI, spectacol regizat de OLIMPIA VARODI pe scena „Casandrei" (în prim-plan LUCIA DOBRE).

paul-cornel chitic

BUNICUL ȘI ARTRE CU LITERE DE PLATINĂ

FARSĂ TRAGICĂ ÎN DOUĂ PĂRȚI

PERSONAJE :

Dragul Gombo
Draga Soție a lui Gombo
Dragul Cumnat
Draga Bunică a lui Gombo
Uli — locatar al demisolului
Al doilea locatar al demisolului

Acțiunea se petrece într-un apartament și într-un demisol aflat sub apartament, cît și pe strada care trece prin fața apartamentului și pe lîngă geamurile demisolului, stradă de pe care se poate vedea imaginar, de cum ieși din apartament, dar mai ales din demisol, fereastra unei alte case. În fundal, un bloc aproape finisat care e gata să-și primească locatarii.

Casa e foarte veche, nu are balustradă la balcon și trebuie dărîmată pentru spațiu verde.

În apartament. Destul de dimineață.

Gombo stă pe un scaun. Apare Soția.

SOȚIA : **Bună dimineața, dragă !**
GOMBO : **Bună dimineața, dragă!**
SOȚIA : **Ce dimineață însorită și luminoasă ca zîmbetul tumultuos al unui copil ! Farmecul dulce al acestei dimineți te umple de o renăscută vitalitate. Și caldarîmul — ce frumos poate luci un caldarîm — acest vechi prieten al tuturor și al nostru, răbdător ca un sfînt sub miriadele de pași care îți vorbesc grăitor de viața care pulsează vibrînd. Ce dimineață însorită !**
GOMBO : **Într-adevăr ! trebuie să vibrăm într-un viitor apropiat la absolut totul.**
SOȚIA : **Sînt în asentimentul tău, dragă. Simți cum întreaga casă pulsează de freamătul schimbării totale care va intra în viața noastră familială ? Totul șoptește despre sentimentul nemaicunoscut pînă acum ! Astăzi ne vom muta în noua locuință care ne așteaptă cu brațele larg deschise. Cît de minunat va fi totul !**
GOMBO : **Trebuie să ne depunem toată sîrguința în întîmpinarea acestei împliniri minunate !**
SOȚIA : **Cît de adevărat poți vorbi tu întotdeauna ! S-a sculat dragul Cumnat ?**
GOMBO : **Nu, încă nu s-a sculat ; probabil că are de lucru iar.**
SOȚIA : **Da, da. Cred că are de lucru. Ce minunat e să muncești! Astăzi avem de împachetat totul, absolut totul ! Trebuie strînse mobilele, bibelourile noastre iubite, trebuie strînse tablourile din frumoasa noastră viață familială. Apoi, lenjurile trebuie împachetate, da, da, lenjurile în cele două cufere din stejar care păstrează încă nețerse amintirile dragilor noastre rude. Apoi vesela. Da, da și vesela trebuie strînsă. Astfel ca nimic să nu se spargă sau să se strice. Ce zici, avem o dimineață foarte încărcată. Tu ce zici, dragă ?**
GOMBO : **Mai repetă odată ce trebuie făcut. Vreau să revăd totul cu ochii minții.**
SOȚIA : **Astăzi avem de împachetat totul, absolut totul ! Trebuie strînse mobilele, bibelourile noastre iubite, neprețuitele noastre tablouri din frumoasa noastră viață familială. Apoi lenjurile trebuie împachetate, da, da, lenjurile în cele două cufere din stejar care păstrează încă nețerse amintirile dragilor noastre rude.**
Apoi vesela. Da, da și vesela trebuie strînsă. Astfel ca nimic să nu se spargă sau să se strice.
GOMBO : **Să facem în așa fel încît nici o clipă din dimineață să nu o pierdem de pomană !**
SOȚIA : **Așa e, dragă ! Ai spus exact ce trebuia. Ceea ce trebuia ai spus. Doamne cît de bine ai spus ce trebuia ! Să servesc cafeaua cu lapte ? E un lapte bun și proaspăt ca o zi de primăvară. Ca această zi de primăvară, drăgălașă zi de primăvară, cu sîngele înfierbîntat de sevă.**
GOMBO : **Da, adu-mi cafeaua cu lapte !**
(Soția iese. Soțul se scoală de pe scaun și se plimbă pe bîjbîite prin casă. Revine apoi la loc ; intră soția cu cafeaua cu lapte).
SOȚIA : **Am adus cafeaua cu lapte. E mai bună ca cea de ieri. E mai dulce cu o bucățică de zahăr în plus decît cea de acum două zile. Știu că-ți place să-ți bei cafeaua cu lapte din ce în ce mai bună. Nu-i așa, dragule ?**
GOMBO : **Și linguriță ?**
SOȚIA : **Da, o ai aici.**
(I-o pune în mînă. Soțul își bea în liniște cafeaua cu lapte. Uli iese din dormitor somnoros. Se uită în lungul străzii. La cealaltă fereastră a demisolului apare Celălalt locatar al demisolului).

CELĂLALT LOCATAR : **Nu cumva...**
ULI : **Ei și ? Nu-i un păcat. Mă gîndesc destul de mult la ea. Cînd o văd dimineața, știu că-mi merge bine. Acum o lună n-am văzut-o vreo trei zile la rînd. Am crezut că nu știu ce se întîmplă cu mine. A fost probabil bolnavă.**
CELĂLALT LOCATAR : **E frumoasă, vecine, e foarte frumoasă.**
ULI : **Zilnic o văd acolo.**
CELĂLALT LOCATAR : **Da, stă toată ziua la fereastră.**
ULI : **Acum pot să plec. E și tîrziu. Am puțină treabă. La revedere.**
CELĂLALT LOCATAR : **A ! Vasăzică, de-asta ai stat aici ?**
ULI : **Vroiam să-mi meargă bine. La revedere.**
CELĂLALT LOCATAR : **La revedere.** (Clatină din cap, apoi se retrage din fereastră. Apare cumnatul).
CUMNATUL : **Bună dimineața, dragă.**
GOMBO : **Te-ai sculat, deci. Buuun !**
CUMNATUL : **În legătură cu cele discutate ieri, concluziile la care am ajuns sînt deosebit de complexe...**
GOMBO : **Ai luat ceaiul de dimineață ?**
CUMNATUL : **Da, și mi-am dat seama că era mai dulce cu mai bine de o bucățică de zahăr decît ceaiul băut acum două zile, ceea ce m-a făcut să simt freamătul unei neasemuite sărbători familiale.**
GOMBO : **Și, ce spuneai ! ?**
CUMNATUL : **Dragă, se poate spune că cele spuse ieri de mine își găsesc vigurosul și neîndoiosul răspuns în următoarele cuvinte: căci din îmbrățișarea călduroasă și iubitoare ca privirea mamei asupra trupului noului născut răzbate finalul aureolat și lipsit de teatralism, cum spune Bartre. Nu cum spune Artre. Căci și Gartre spune : E neîndoios ca ziua și ca noaptea că izbucnirea tumultuoasă și cascadată a încheierii încurcubeiate și departe de stigmatul gestului amplu și sec pornește ca din încovoierea brazdei asupra seminței ascunse la sînu-i. Convingător vorbește și Lartre despre același subiect discutat.**
Îți dai seama că Gartre dovedește lipsa de sevă a celor spuse de Artre, ești convins de astă. Ce părere ai ?
GOMBO : **Să zdrobim rodul sufletului întunecat al lui Artre și să bem din apa lină și cristalină și calină, și benzină a creațiilor lui Bartre, și a lui Martre și Gartre.**
CUMNATUL : **Da, dragul Gombo a tras o linie puternică sub cuvintele care trebuiau spuse. Bravo ! Bravo !** (Soția intră și strigă și ea bravo ! bravo ! bravo ! apoi pleacă din cameră. Intră Bunica).
BUNICA : **Bună dimineața ! Bună dimineața !**
GOMBO : **Bună dimineața, dragă Bunică !** (Bunica este un bărbat în toată puterea cuvîntului).
CUMNATUL : **Bună dimineața, dragă Bunică !**
BUNICA : (Se plimbă de colo pînă colo) **Da, dimineața asta îmi aduce aminte de anii aceia, ce ani sîngeroși au fost ! Adevărați ani sîngeroși, ani în care dragul bunic al vostru lupta pînă la ultima picătură de sînge pentru familia noastră.**
(Apare și soția cu o pereche de ciorapi de lînă, croșetați, în mînă).
CUMNATUL : **Da, așa e.** (Se îndreaptă înspre bibliotecă și ia o carte la întîmplare). **Căci iată ce spune Gartre :** (citește) **Căci îmbrățișarea călduroasă și iubitoare ca privirea mamei asupra trupului noului născut — departe de stigmatul gestului amplu și sec pornește ca din încovoierea brazdei asupra seminței ascunse la sînu-i.**
SOȚIA : **Dragă Bunico, încaltă ciorapii.**
BUNICA : **Ciorapii ! O, ciorapii croșetați de mîna ta, cîte nu-mi amintesc ciorapii croșetați de mîna ta, cîte zile nu mi se perindă prin fața ochilor minții, ziua aceea în care familia noastră cucerise dreptul în casa aceasta : și bunicul, emoționat, frămîntîndu-și neguros mîinile privi către orizontul luminat de soare și din bieții lui ochi țîșnir lacrimi de fericire. O, ce zile ! O, ce zile glorioase au fost acelea !**
GOMBO : **Da, da. Dar azi, cu sufletele luminate de acele zile pline de glorie, vom realiza împlinirea visului nostru de veacuri.** (Soția aduce o oală de noapte pentru Bunica).
CUMNATUL : **Sigur, vom discuta ultima clipită a împlinirii visului nostru de veacuri.**
SOȚIA : **Du-te în camera dumitale Bunico, e o trebuință prioritară și de aceea.** (Îi întinde oala de noapte).
BUNICA : **O, oala de noapte !** (O mîngîie) **Cîte nu-mi aduce aminte ea, cînd Bunicul mi-a întins-o în ziua aceea, pe care niciodată nu voi uita și mi-a spus : „E a ta". Apoi mi-a mai spus : „E a ta, pentru că e cîștigată de familia noastră".** (Pleacă din încăpere. Toți tac respectuos). Apoi :
GOMBO : **Să ne strîngem astăzi peste 10 minute să vorbim aprins despre actul cel mai important din viața noastră, a familiei noastre.**
SOȚIA : **Să pun o anume față de masă, nu ? !**
GOMBO : **Să întîmpinăm cu zîmbete dulci și să ne umplem de o profundă recunoștință. Să ne ascundem vocea ce se luptă cu lacrimi de fericire.**
CUMNATUL : (Citește dintr-o altă carte luată din bibliotecă) **Să zdrobim rodul sufletului odios al lui Artre și să bem din apa lină și cristalină, și calină, și felină a creației lui Bartre și a lui Lartre și Gartre.**
SOȚIA : **Unde să pun, dragă Gombo, scaunul cel mare al... ? Unde naiba să-l pun ? Da, simt cum ochii mei sub robustele-mi pleoape scapără fulgere de triumf** (la scaunul și-l lasă undeva în drum).
CUMNATUL : **Mă simt ca trăsnit sub greutatea acestei știri și o profundă recunoștință îmi inundă ca o apă limpede venită în gură, care-mi înăbușe lacrimile suave.** (Soția iese din cameră, Gombo se plimbă pe coridorul dintre mobile, unde se află scaunul uitat de Soția și se împiedică lovindu-se de el).
GOMBO : **Cine a pus scaunul acesta aici ? A hotărît familia să fie scaunul acesta aici ? Familia nu acceptă în sînul ei răzvrătiri de felul acesta ! Să plece din familia noastră acei care nu respectă familia și gîndurile ei ! Familia e strîns unită și nu are voie nimeni altceva ! Noi curățim familia noastră de renegați ! Să plece din familia noastră renegații ! Să plece ! Să plece ! Să plece !**
CUMNATUL : **Da, căci cum răspunde în mod strălucit creația lui Bartre în acest caz ?** (la o altă carte din bibliotecă, o deschide undeva și citește :) **căci din îmbrățișarea călduroasă și iubitoare ca privirea mamei asupra trupului noului născut, răzbate finalul aureolat și lipsit de teatralism.**
GOMBO : **Să plece renegații din familia noastră !**
CUMNATUL : **Și să zdrobim rodul sufletului scîrnav al lui Artre și să bem din apa unduitoare și răcoritoare, și gînditoare a lui Bartre și Martre și a lui Lartre și Gartre.**
GOMBO : **Nu permit, și nimeni din familie, ce s-a întîmplat. Să strîngem strîns membrii familiei în jurul liniștei și vieții noastre încărcată ca o albină harnică de pace și fericire ! Cine a făcut această faptă groaznică ? Cine ?**
BUNICA : **Dar te-ai lovit rău, dragule ? Te-ai lovit rău ?** (De-acum agitație)
CUMNATUL : **Da, s-a lovit rău, Bunico, adu o compresă cu apă rece.** (Intră Soția).
SOȚIA : **Da, aduc acum !**
BUNICA : **Vinătaia îmi amintește de anii aceia sîngeroși cînd bunicul nostru a căzut și pe scări.**
GOMBO : **Frecați bine vînătaia mea, să se șteargă, să n-o mai am. Familia noastră nu poate permite ca eu să am vînătăi. Cum e ? E vînătă ?**
CUMNATUL : **Da, o frec, și o voi freca, fiindcă vînătaia a fost făcută pe altarul familiei noastre. Adu puțin alcool, tu.**
SOȚIA : **Stai să leg aici mai strîns Bunico, dă-mi sticla din dulap.**
CUMNATUL : **Da, adu sticla cu alcool, căci alcoolul... Dar cine a pus scaunul aici ?**
GOMBO : **Da, cine a îndrăznit să...**
SOȚIA : **Nu l-am pus bine ! Eu, urma să-l duc la masă.**
GOMBO: **Nu! Să-mi spui ce te-am întrebat eu dragă, nu poveștile tale, înțelegi ?**
SOȚIA : **Eu, vroiam să-l duc, la masă — acolo !**
CUMNATUL : **Nu, nu-mi sustrage atenția mea trează cu ideile tale lăturalnice.**
BUNICA : **Spune dragă că tu l-ai pus acolo și gata ! Recunoaște-ți vina și vei fi pe jumătate iertată.**
SOȚIA : **Dragilor, dar urma să-l duc la masă, la locul cuvenit !**
CUMNATUL : **Cum adică vroiai să-l duci la masă ?**
SOȚIA : **Să-l duc la masă !**
CUMNATUL : **Cine ți-a spus să-l duci la masă ?**
SOȚIA : **Vroiam să-l duc la masă, dragule !**
CUMNATUL : **Aha ! Vroiam, ai spus, nu ? Vroiam ? Adică faci ce vrei, nu întrebi pe nimeni ; familia ce păzește ? Gombo de ce e aici ? Așa, numai ca să fie ? L-ai întrebat ? I-ai cerut sfatul, dragă, spune, mărturisește !**
GOMBO: **Înțelegi, dragă, eu vreau să știu cine a pus scaunul în drum. Cine a uneltit împotriva mea ? Tu ?**
SOȚIA : **Dar nu l-am pus propriu-zis acolo, fiindcă urma să-l duc.**
GOMBO : **L-ai pus sau nu l-ai pus acolo, tu, dragă ?**
CUMNATUL : **De ce vrei să ne ascunzi, să ne minți, știm totul, absolut totul.**
BUNICA : **Da, scaunul acesta pe care a stat bunicul nostru.**
SOȚIA : **Dar n-am vrut să-l pun acolo, n-am vrut, n-am vrut ! Oh, oh ! oh !**
GOMBO : **Dacă și din partea ta ne așteptăm la astfel de gesturi și fapte, ce să mai zicem de cei care nu sînt din familia noastră ?**
BUNICA : **Sigur că da, sigur că da.**
SOȚIA : **N-am vrut să-l pun acolo, n-am vrut să-l pun acolo, am greșit dragilor, am greșit fiindcă n-am știut că voi face ceva ca aceia care nu sînt din familia noastră. Oh-oh ! oh !**
CUMNATUL : **Da, Gombo, văd după roșeața apărută în obraji văd din obrajii ei roșii ca un măr, dar, dragă, nu un măr al discordiei, ci un măr obișnuit, al cărui suc hrănitor ajută la întremarea trupului, că ea își dă seama de greșeală.**
GOMBO : **Ți s-au îmbujorat obrajii, dragă ? Ei, dacă spui că i s-au îmbujorat obrajii, înseamnă că-și dă scama de gestul ei urît și se căiește din adîncul sufletului ei curat.**
SOȚIA : **M-ai iertat, dragă Gombo ?**
GOMBO : **Ei, da, sigur că te-am iertat, dar să nu se mai repete. Da ? !**
SOȚIA : **Oh, Gombo, dragă Gombo, cît de bun ești tu, cît de bun ești tu, îți promit să nu se mai întîmple vreodată aceasta. Da, hai și mîngîie-mă și tu, da ? ! și hai și cîntă dragostea noastră...**
GOMBO : **Bine, bine, dragă, să facem cum vrei tu. DA ? !**
SOȚIA : **Sigur, sigur că da și mîngîie-mă, da ? ! M-ai iertat, nu-i așa ? Du-gu-lu-gu, du-gu-lu-gu ! Scumpul meu Gombo, da ?**
GOMBO : **Bine, bine !**
BUNICA : **Eu plec, acum o să vie altcineva, eu plec, eu plec !**
SOȚIA : **Bine, dragă Bunico, drum bun, drum bun !** (Se flutură batiste).
CUMNATUL : **Du-te dragă bunico, du-te !** (Se fac bezele).
GOMBO : **Așteptăm pe noul oaspete, sigur, du-te** (Se strîng mîini călduros).
CUMNATUL : **Am însoțit cu privirea pe scumpa și neprețuita dragă Bunică. Căci ce spune Gartre** (ia o carte din bibliotecă, o deschide și citește) : **„Căci din îmbrățișarea călduroasă și iubitoare ca privirea mamei asupra noului născut, răzbate finalul aureolat și lipsit de teatralism".** (Sună soneria).
GOMBO : **A venit oaspetele nostru, un drag oaspe !**
(Soția se duce la ușe și o deschide).
CUMNATUL : **Draga Soție l-a întîmpinat la intrarea în casă pe oaspetele familiei noastre, cu zîmbetul pe buze.**
(Intră Oaspetele-Bunică. Se oprește în prag. Soția se ridică în picioare).
GOMBO : **Fii bine venit, oaspete de soi al familiei prietene, și te bucură de ospitalitate sinceră a căminului nostru.**
OASPETELE-BUNICĂ : **Mulțumesc din inimă dragilor, pentru primirea pe care mi-o faceți.** (Soția conduce pe Oaspetele-Bunică de mînă, spre Gombo, iar Cumnatul îl conduce de mînă pe Gombo spre Oaspetele Bunică și le întinde mîinile una spre cealaltă, fiindcă și Gombo și Oaspetele-Bunică sînt orbi. Își string mîinile și se îmbrățișează. Se așează la masă liniștiți).
GOMBO : **Fă-ne cîte o cafea, un șerbet, o prăjitură, să ne simțim cît mai bine** (Soția iese după cele cerute).
OASPETELE BUNICĂ : **Ce zici de primăvara aceasta ? E aproape sosită.**
GOMBO : **Într-adevăr, constat cu surprindere și bucurie că avem aceeași părere asupra chestiunii.**
OASPETELE BUNICĂ : **Mă bucur de aceleași simțăminte comune pe care le avem.**
GOMBO : **Și voi luptați cu înverșunare pentru a vă muta în noua casă ?**
OASPETELE BUNICĂ : **Da, și am pînă acum satisfacții mari, am terminat pregătirile cu două zile mai devreme. Azi ne și mutăm.**
GOMBO : **Vă urez fericire și belșug, odată cu pasul pe care l-ați făcut. Noi sîntem în fața pasului acesta. E un pas plin de răspundere și de griji, pentru că soarta stă în mîinile acestui pas.**
(Intră soția cu cele cerute).
SOȚIA : **Cum e ?**
CUMNATUL : **Discuția e plină de prietenie și desăvîrșită armonie.**
SOȚIA : **Mă bucur sincer, sincer de tot** (Gombo și Oaspetele-Bunică se servesc în tăcere).
SOȚIA : **Cum mai e ?**
CUMNATUL : **Dragul Gombo și cu dragul oaspete se înțeleg de minune asupra unui număr de chestiuni foarte importante.**
OASPETELE BUNICĂ : **Am fost servit minunat și mulțumesc familiei pentru primirea făcută.**
CUMNATUL : **Da, căci ce spune Lartre ? E neîndoios ca ziua și ca noaptea, că izbucnirea tumultuoasă și cascadată a încheierii încurcubeiate și departe de stigmatul gestului amplu și sec pornește ca din încovoierea brazdei asupra seminței ascunsă la sînu-i.**
OASPETELE BUNICĂ : **Dar știi ce spune și Bartre ? Căci din îmbrățișarea călduroasă și iubitoare ca privirea...**
CUMNATUL : **...mamei asupra trupului noului născut, răzbate finalul...**
OASPETELE BUNICĂ : **...aureolat și lipsit de teatralism** (rîd fericiți amîndoi).
OASPETELE BUNICĂ : **Ce ! Ce adevăr mare e acesta și universal totodată !**
CUMNATUL : **Vizita s-a încheiat într-o apoteoză de lumină și căldură a creației lui Bartre și Lartre. Bravo !**
SOȚIA : **Bravo !**
(Toți în cor Bravo ! Bravo ! Oaspetele-Bunică se ridică și se îndreaptă spre ușă. Îmbrățișări, semne cu batiste. Musafirul pleacă. După aceea rămîn un timp extaziați).
CUMNATUL : **Vizita aceasta în sufletul meu sună ca un ecou care se zbate de stîncile din mine, ca un încarcerat care-și izbește capul de pereții celulei sale cu ochii luminați și transfigurați care au găsit cheia fericirii. Da, da, căci din îmbrățișarea caldă și îndrăgostită ca privirea mamei asupra trupului noului născut răzbate finalul aureolat și lipsit de teatralism ! Ce adevărat, ce adevărat !**
GOMBO : **Așa e, așa e ! Am observat că n-ai mai spus „călduroase și iubitoare", ci ai spus „caldă și îndrăgostită".**
CUMNATUL : **Da, am adaptat acest adevăr uriaș, ca o ciupercă pentru lumea furnicilor, după chipul și asemănarea întîmplărilor și secundei trăită de inimile noastre.**
GOMBO : **Bine ai făcut ! Se simțea nevoia. Se simțea nevoia, o cerea sentimentul și secunda care ne-a înfiorat trupul. Să schimbăm după sentimentul și secunda care ne înfiorează trupul !**
SOȚIA : **Nu-i așa, dragule Gombo, că a fost minunat ! A fost minunat, tu dragă, a fost foarte minunat !**
GOMBO : **Și acum să ne adunăm și să vorbim despre pasul nostru !**
CUMNATUL : **Da, așa e.** (Toți se mișcă).
SOȚIA : **O chem și pe Bunica !**
CUMNATUL : **Sigur, tu, cheam-o!**
SOȚIA : **Dragă Bunico ! Dragă Bunico ! Vino aici te rog !**
BUNICA : **Da, da, vin !**
GOMBO : **Adu cîteva cărți din bibliotecă. Să citim cărțile din biblioteca familiei.**
CUMNATUL : **Sigur că aduc** (Aduce cîteva cărți pe masă. Se așează toți în jurul mesei. Soția e de o parte a mesei, ceilalți de cealaltă parte a mesei).
CUMNATUL : **Azi familia noastră se va muta în noua casă și trebuie să hotărîm ce facem ca pasul nostru să fie așa cum trebuie să fie un asemenea pas.**
BUNICA : **Cînd bunicul vostru a cucerit această casă, spunea mereu că nu e făcut pasul acesta și că noi sîntem cu un picior jos și cu unul în aer și cînd va veni vremea aceea oare, fir-ar al dracului să fie ? Se întreba el zilnic după masa de seară compusă din ceai și biscuiți aromați. Cînd va veni ziua aceea oare ? zicea el și în mintea mea vorbele lui s-au înfipt adînc ca un țăruș în jurul căruia se învîrtește cosmosul meu ca un mînzat neînvățat la frîu. Și ce frumos spunea el „și cînd va veni vremea aceea oare, fir-ar al dracului să fie" ?, în ziua aceea ploioasă cînd norii se tîrau pe pămînt ca niște burți pline de apă, iar vîntul sufla jalnic ca plînsul deznădăjduit al fostelor mame care vedeau că fiul lor a plecat la oaste și n-a mai venit. Tabloul bunicului vostru din perete arată cum bunicul spune vorbele acelea mari și se numește „Bunicul spunînd vorbele acelea mari". Ce minunat spune el în tablou vorbele acelea mari, cu ochii înlăcrimați ca de roua dimineții așternută pe cîmpiile cu cruda iarbă verde pe care pasc mioarele albe ca spuma mării care n-a atins plaja!**
GOMBO : **Da, să spunem vorbe mari, ca spuma care n-a atins plaja !**
CUMNATUL : **Căci, din îmbrățișarea clocotitoare și magmatică, precum a soarelui, ca privirea mamei asupra trupușorului nou-lui născut, se naște finalul aureolat și lipsit de teatralism, și nu cum spunea Artre : „Căci din îmbrățișarea caldă și iubitoare ca privirea mamei asupra noului născut, se naște finalul aureolat și lipsit de teatralism", care face neasemuit de marea greșeală sufletească, ci așa cum spune Bartre, și Martre, și Gartre, și cum am spus eu mai înainte.**
GOMBO : **Azi ne mutăm și eu cred că trebuie să facem astfel ca să nu pierdem nici o secundă prețioasă.**
SOȚIA : **Bravo, bravo !** (Toți : Bravo, Bravo !).
BUNICA : **Tabloul bunicului vostru din perete arată cum bunicul spune vorbele acelea mari.** (Toți încremenesc cu ochii la tabloul bunicului. Apare Uli).
ULI : **Vecine ! Vecine !**
(Apare celălalt locatar).
C. LOCATAR : **S-a întîmplat ceva ?**
ULI : **Dă-mi o țigară. Am uitat să iau țigări.**
C. LOCATAR : **Mai am 11 țigări. Îți dau trei, e bine ?**
ULI : **E bine, dar am să-ți mai cer mai încolo trei țigări.**
C. LOCATAR : **De ce ?**
ULI : **Ca după aceea să-mi mai poți da trei și să rămîi și tu tot cu trei.**
C. LOCATAR : **Ha, ha, bine ! Ți-ai scos pijamaua la aer ?**
ULI : **N-am scos-o, tu ți-ai scos-o ?**
C. LOCATAR : **Nici eu. Ce mai e nou prin oraș ? N-am mai ieșit de mult !**
ULI : **Nimic nou. Toți se mută în case noi. Altceva nimic.**
C. LOCATAR : **Se mai demolează ?**
ULI : **Da, și duminica se demolează. O să ne demoleze și pe noi.**
C. LOCATAR : **Ne demolează zici ? Da, cred că ne demolează. Trebuie să demoleze și păduchelnița asta.**
ULI : **Sînt convins că o să demoleze. Sigur. O să fie aici spațiu verde. Și în locul grotei mele o să fie iarbă verde. Și cînd o să treci pe aici, o să-ți spui : „Eu am stat aici". Cine ar putea crede ? Nimeni, bineînțeles !**
C. LOCATAR : **Păi cine ar putea crede ? Nimeni, afară de dumneata și de mine.**
ULI : **Și de vecinii de sus, ca și de ceilalți vecini.**
C. LOCATAR : **Și de prietenii vecinilor de sus și ai eelor și mai de sus !**
ULI : **Nu i-am mai pus pe ai noștri.**
C. LOCATAR : **Da, sînt destul de mulți care o să-și amintească.**
ULI : **Chiar că sînt destul de**

mulți. Ha, ha, chiar foarte mulți !
C. LOCATAR : Ha, ha ! Și noi care credeam că sînt numai cîțiva !
ULI : Da, ce era să credem noi ! Dar cine o să-și mai bată capul să-și amintească de locul acesta !
C. LOCATAR : Totuși, din atîția...
ULI : Poate aceia care au fost legați sufletește de casa aceasta !
C. LOCATAR : Prin vreo durere, suferință, boală, deces.
ULI : Cunoscuții și prietenii mei n-au aflat niciodată ceva trist în cămărița mea. Nici prietenele mele. Și la mine n-a avut cine să decedeze. Așa că...
C. LOCATAR : Cam așa stau lucrurile și la mine. Încă la mine nici n-au prea fost mulți cunoscuți. Și nici n-avea la ce să vină nici amicii familiilor de sus. De cincisprezece ani de cînd stau aici n-a mai murit nimeni.
ULI : Da, vecine, n-a murit chiar nimeni. Locurile unde ți se întîmplă bucurii sau mulțumiri le uiți.
C. LOCATAR : Nu prea cunosc mulți care să fi ieșit de aici supărați. Ca să-și mai aducă aminte de casa asta.
ULI : Parcă noi ! La început o să ținem minte. Dar cine-ți garantează că n-ai să uiți unde-i spațiul verde din locul casei.
C. LOCATAR : Parcă eu ? Eu nici atît, cît de nesuferită îmi este văgăuna asta !
ULI : O să uităm șandramaua ca pe un vis rău. Și-acum mă dor șalele din cauza egrasiei. Ce casă groaznică, vecine !
C. LOCATAR : Ce să-și mai aducă cineva aminte de ea ? Pe naiba. Vecine nu vii la mine ? Dar cum te numești, că mereu îți uit numele.
ULI : Uli — de la Paul — Paulică — Uli !
C. LOCATAR : Vecine Uli, nu vii pe la mine ?
ULI : Da, da, cu plăcere chiar. (Intră la Celălalt Locatar).

PARTEA A II-A

GOMBO : Sînt frînt de oboseală, atîtea lucruri frumoase am trăit în dimineața aceasta, încît s-au răsfirat și împrăștiat din trupul meu și al familiei noastre, toată odihna și tihna sufletului, cugetului, mugetului, bugetului nostru. Să chemăm în noi înviorarea viorelei, în dimineața proaspătă a vieții familiei noastre mari.
(Iese pe pipăite din încăpere).
CUMNATUL : Eu rămîn să mai cuget puțin.
BUNICA : Cînd bunicul vostru era frînt ca plopii de vîntoasele iernii, la fel făcea : se ducea să se odihnească un pic.
SOȚIA : Dragă Bunico, stai să-ți odihnești oscioarele care merită din plin, cu prisosință statul. Uite scaunul acesta, stai aici dragă bunico, stai.
BUNICA : E plăcută odihna în familie. E o odihnă binecuvîntată. Ce plăcută e odihna în familie !
CUMNATUL : E adevărat dragă, e adevărat. Ce valoare au căpătat vorbele pe care le-ai spus ! Le voi înscrie în jurnalul familiei cu litere de platină.
SOȚIA : Eu o să strîng fața de masă pe care o voi împături cu sfințenie, fiindcă a fost și ea aici, cu trup și suflet lîngă noi în momentele de mare încordare, și fără să crîcnească, nebăgată în seamă a trăit și ne-a ajutat cu ce-a putut și ea. Ee ! Sărăcuța, față de masă, cît de dulce e ea.
BUNICA : Și bunicul vostru, cel mai mare bunic al tuturor familiilor ca a noastră, la fel vorbea parcă, de cățelul împăiat care parcă-l privea cu ochi vii. Cum mă ajută el, în clipele de cumpănă grea, de cîtova tone cel puțin !
SOȚIA : Da, chiar așa... (sună soneria).
CUMNATUL : Vezi cine e. (Soția îi deschide ușa. Apare Gombo — al II-lea Oaspete).
SOȚIA : Cine ești ?
GOMBO
OASPETE II : Cum, nu mă recunoașteți ?
SOȚIA : Nu, dar cine ești, chiar dacă nu te cunosc ?
CUMNATUL : Nu da drumul ! Cine știe ! (Se apropie).
GOMBO
OASPETE II : Nici tu dragă nu mă cunoști ?
CUMNATUL : Nu. (Către soție) Nu-i da drumul. Poate fi un aprig dușman al familiei. Cine ești ?
G. OASPETE II : Cum dragă, nu mă cunoști ? Sînt vărul vecinei celei mai de sus !
CUMNATUL : Da-a-a ?
G. OASPETE II : Da.
CUMNATUL : Nu-mi dau seama !
BUNICA : Cine-i acolo ?
G. OASPETE II : Eu sînt, vărul vecinului cel mai de sus !
CUMNATUL : N-am de unde știi că ești vărul vecinului cel mai de sus !
BUNICA : Cine-i acolo ?
SOȚIA : Cum ești vărul vecinului celui mai de sus ?
BUNICA : Cine-i acolo ?
G. OASPETE II: Să distrugem sufletul odios al lui Artre care vrea să otrăvească și să distrugă ca pe un castel de cărți creația lui Bartre și Lartre și Martre și Gartre.
SOȚIA : Da ! Este vărul vecinului cel mai de sus !
BUNICA : Cine este acolo ?
SOȚIA : Vărul vecinului cel mai de sus !
BUNICA : Oooh ! Vărul vecinului cel mai de sus ! Aaah ! Vărul vecinului cel mai de sus ! Vărul lui Stăvarul cu ochii ca mustarul ! Ține minte ca acuma ! Parcă văd : Bunicul vostru, cel mai mare bunic al familiilor ședea, ca aici, pe un scaun. (Bunica se așează pe un scaun) iar Stăvarul, Stăvarul cu ochii ca mustarul stătea dincoace. (Bunica se așează pe scaunul alăturat). Și Stăvarul spune : Ce zici de vremea aceasta păcătoasă ? la care Bunicul (Bunica se mută pe primul scaun) spune : Ce să zic ! Hai să nu mai vorbim despre ea. Mai bine vorbim despre altceva, iar Stăvarul uitîndu-se admirativ la Bunicul vostru spune : (Bunica se așează pe celălalt scaun). Chiar așa. Bine zici. Hai mai bine să vorbim despre altceva ! Ha-ha, ce frumoasă zi a fost aceea, of ! of !
CUMNATUL : Intră te rog, atunci !
G. OASPETE II : Nu, am treabă. Am niște chestiuni de rezolvat sus !
CUMNATUL : Cu ce-ți putem fi de folos ?
G. OASPETE II : M-au trimis vecinii, prietenii voștri să vă dau aceasta. (Scoate de după ușe o casetă mare din lemn galben). Mi-a spus că aveți nevoie de acest obiect.
SOȚIA : Oh ! Ce frumusețe de casetă din lemn galben mi-a trimis ! Ce frumusețe de casetă din lemn galben mi-a trimis !
CUMNATUL : S-o arătăm și bunicii !
SOȚIA : Da, bunico, privește ! Vezi ce frumoasă e ?
BUNICA : Cît de frumoasă și de majestuoasă poate fi această suplă casetă.
SOȚIA : Să-i dăm și noi vecinului ce i-am promis ! (Se duce și aduce o casetă mare din lemn galben, identică cu cealaltă). Iată ce le dăm prietenilor noștri în schimbul pe care l-am hotărît.
G. OASPETE II : Ce frumoasă casetă din lemn galben ! A-a-a-a ! Mulțumesc familiei prietene pentru frumoasa casetă din lemn galben pe care ne-a dat-o.
CUMNATUL : În schimb, eu mulțumesc, în numele familiei, pentru frumoasa casetă din lemn galben pe care ne-a dat-o familia prietenă ! (Se strîng mîini. Bunica spune : „Cînd Bunicul vostru cel mai mare..." (de cîteva ori nu e auzită și ușa se închide în urma lui Gombo Oaspete II).
BUNICA : Vroiam să-i spun ceva vărului care a venit. Dragă Cumnate, vroiam să-i spun ceva dragului văr !
CUMNATUL : Da, sigur că da, dragă Bunică ! Dragă Soție, cheamă-l pe dragul Văr !
SOȚIA : Imediat dragă cumnate ! (Se duce la ușe, dar e încuiată și nu se poate deschide) Nu se deschide ușa, dragă vere ! Nu se deschide ușa ! (Strigă tare) Dragă Vere !
CUMNATUL : Nu se poate ! Trebuie să se deschidă ! (Încearcă să deschidă ușa).
BUNICA : Nu se mai deschide ușa ?
SOȚIA : Ce facem acum, dragă Cumnate ?
CUMNATUL : Probabil că s-a înțepenit clanța. Să mă uit.
SOȚIA : Trebuie să deschidem ușa !
CUMNATUL : Cred că s-a înțepenit clanța. Nu văd nimic. (Se învîrte în jurul ușii, încercînd să vadă ceva).
SOȚIA : Să-l chem pe dragul Soț, pe dragul Gombo ?
CUMNATUL : Din ce în ce mai mult cred că s-a înțepenit clanța. Să-l chemăm.
BUNICA : Nu se mai deschide ușa ?!
SOȚIA : (Fuge să-l cheme pe Gombo) Gombo ! Ieși după paravan. Vino-ncoace !
GOMBO : Ce s-a întîmplat ? Ce strigi așa ?
SOȚIA : Parcă nu știi ! Nu se mai deschide ușa ! Nu se mai deschide, asta-i !
BUNICA : Chiar nu se mai deschide ușa ?
GOMBO : Cum nu se mai deschide ? Ce-i asta ? Se poate ? Ce, rămînem închiși aici ?
SOȚIA : A-u-u ! Ce ? Rămînem închiși aici ? Nu se poate. Nu se poate. Dragă Cumnate, deschide ușa ! Hai odată !
CUMNATUL : Dragă Gombo, după analiza situației reiese că se pare că ușa nu se mai deschide.
GOMBO : Să facem astfel ca să nu ni se mai pară așa.
SOȚIA : Asta înseamnă că nu ne mai mutăm, dragilor, ce facem ?
CUMNATUL : Înseamnă că nu mai putem face marele pas în mîinile căruia se află fericirea marii noastre familii. Ce-i de făcut, dragă Gombo ?
BUNICA : Și, chiar nu se mai deschide ușa ?
SOȚIA : Înseamnă că ziua aceasta minunată ca un dar al cerului și al seninului călător peste bucuria și peste casa noastră, nu ne-a adus zămislirea fericirii noastre.
CUMNATUL : Dragă Gombo !
GOMBO : Dragă Cumnate, pasul nostru rămîne nefăcut, sîntem și vom rămîne cu un picior jos și cu unul în aer, spune-mi ce facem.
SOȚIA : Și atîtea clipe, foarte minunate clipe am trăit în întîmpinarea, simt cum din ochii mei fulgeră lacrimi grele de durere.
BUNICA : Dar de ce nu se deschide ușa, spuneți-mi și mie odată ?
GOMBO : Să facem astfel ca să punem și piciorul celălalt jos.
SOȚIA : Dragă Gombo, cum ieșim de aici ?
CUMNATUL : Ce naiba, nu ne mai mutăm în nicăieri ? Și, casa cea nouă !
GOMBO : Cel mai bun lucru e să căutăm o ieșire din situația aceasta.
CUMNATUL : Așa e. E cel mai bun lucru de făcut. Mintea ta luminată, dragă Gombo, și de data aceasta vine să ne arunce o punte greu încercată, dar puternică și înfiptă adînc pe care n-o mai poate clinti nimeni, chiar, ca să ne ajute pe noi, marea familie a bunicului din care face parte și Gombo. Bravo lui ! Bravo lui !
SOȚIA : Cum ieșim de-aici, cum ieșim de-aici ?
BUNICA : De ce nu ne mutăm în casa cea nouă ?
CUMNATUL : Să căutăm marea soluție și să plantăm în inimile noastre ideea dragului Gombo și să o ascultăm ca pe un îndemn scump ca vederea ochilor noștri.
SOȚIA : Important acum este să ieșim din casă, acum, acum, chiar acum ! Ah sfînt acum, drag acum cît de mult prețuiești tu.
CUMNATUL : Cel mai important lucru acum este să ascultăm cuvîntul dragului Gombo.
SOȚIA : Acum, acum, asta vreau, un acum frumos și iubit de toți.
CUMNATUL : Ce-i asta ? Nu te gîndești la nemulțumirile și viața grea a bunicului care a luptat și și-a rupt din trup și suflet ca noi să avem ce trebuie ? La fel să facem și noi.
SOȚIA : (Se apropie de fereastră) A !
GOMBO : Să facem la fel ca bunicul nostru, așa să facem !
BUNICA : Dar de ce nu ne mutăm în casa cea nouă ? Cînd bunicul vostru a cucerit această casă, spunea mereu că nu e făcut pasul acesta și că noi sîntem cu un picior jos și cu unul în aer, și cînd va veni ziua aceea oare... ?
SOȚIA : Și sîntem atît de departe de pămînt. Cum naiba ieșim de aici ?
BUNICA : ...se întreba el zilnic după masa de seară compusă din ceai și...
CUMNATUL : E atît de departe, că o săritură pînă jos aduce moartea celui care îndrăznește să făptuiască acest gest.
BUNICA : Cînd va veni ziua aceea oare ? zicea el și în mintea mea vorbele lui s-au înfipt...
GOMBO : Cît de departe e !?
SOȚIA : Foarte departe e pămîntul. Cum naiba scăpăm dragilor ?
CUMNATUL : Situația e critică, adevărat, dar să nu uităm niciodată cuvintele dragului și iubitului Gombo.
SOȚIA : Să chemăm pe cineva în ajutor ?
GOMBO : Nu !!! Nu-nu-nu ! Niciodată. Marea noastră familie nu s-a înjosit niciodată cerînd ajutorul altora, nici chiar în cele mai grele cumpene ale vieții noastre, oase din osul sfînt al celui mai mare bunic !
BUNICA : Și ce frumos spunea el : „Și cînd va veni vremea aceea oare ?" În ziua aceea ploioasă cînd norii se tîrau pe pămînt ca niște burți pline de...
SOȚIA : Ce facem ? Ce facem ?
CUMNATUL : Cum îndrăznești să uiți cuvintele marelui Bartre și Gartre ? : „Căci din îmbrățișarea clocotitoare și magmatică asemenea soarelui, ca privirea mamei asupra trupșorului nou născut, răzbate finalul aureolat, lipsit de teatralism". Cum poți uita ? Cum cutezi a nu ține seama de cuvintele lui Bartre și Martre ?
SOȚIA : Cuvintele nemuritorilor Martre și Gartre și Bartre și Lartre, sînt cuvinte din cele mai prețioase metale, așa e, așa e. Dar, noi ne aflăm închiși aici la atîta distanță de pămînt și ușa e închisă, blestemata aceasta de ușe care s-a închis, și noi ce facem ?
CUMNATUL : Nu pronunța astfel de cuvinte care murdăresc și anulează cuvintele nemuritorilor ! (Se apropie și Bunica de fereastră).
GOMBO : Să nu pronunțăm cuvinte care contravin nemuritorilor !
BUNICA : Ce distanță e pînă jos ?! Și Bunicul vostru care a spus cuvintele mari cînd era în ziua aceea ploioasă, în anii aceia sîngeroși...
SOȚIA : Sîntem închiși aici, voi nu vedeți dragilor, pînă jos o distanță ametitoare. Și ușa e închisă și nimeni nu vine să rezolve situația aceasta !
GOMBO : E mult pînă jos ? E, cît poate să fie ?
BUNICA : Și Bunicul vostru care a spus marile cuvinte mari, cînd era în ziua din anul sîngeros...
SOȚIA : Nu ne mai mutăm în casa cea nouă ? Rămînem aici ? Nu se poate ! Ce situație groaznică ! Oh, oh !
CUMNATUL : Și cuvintele marilor nemuritori ? Cuvintele marilor nemuritori vor rezolva în mod strălucit situația !
GOMBO : Da, să rezolvăm situația cu cuvintele marilor nemuritori !
CUMNATUL : Și să distrugem sufletul odios și hidos al lui Artre !
SOȚIA : Să chemăm pe cineva ! Dragule Gombo, pe cine să chemăm ?
GOMBO : Să chemăm cuvintele marilor Bartre și Gartre, Martre și Lartre.
BUNICA : E o înălțime foarte mare pînă jos ! Și ușa s-a înțepenit de-a binelea !
CUMNATUL : Nu trebuie să ne pierdem cu firea, într-adevăr, situația este groaznică.
GOMBO : Situația este groaznică ? (Tăcere prelungă).
CUMNATUL : Da. (din nou tăcere).
GOMBO : Toate lucrurile sînt la locul lor ?
SOȚIA : Sigur, dragule, sigur că da, ce facem ?
GOMBO : În primul rînd, să nu ne pierdem cu firea. Înălțimea este groaznic de mare, ușa s-a închis de-a binelea, s-a închis groaznic de bine.
SOȚIA : Pe cine chemăm ? Mai avem puțin din duminica asta și noi sîntem închiși. Ce facem ? Ce facem ?
BUNICA : E o înălțime foarte mare pînă jos ! Și ușa s-a înțepenit zdravăn.
GOMBO : Toată lumea e obligată să caute o rezolvare în mod splendid a situației. Toată lumea e obligată să participe cu tot sufletul la pasul pe care trebuie să-l facem în impasul acesta. Toată lumea e obligată să-și spună marile cuvinte ale lui Gartre și Bartre și Martre și Lartre.
BUNICA : Și Bunicul vostru care a spus marile cuvinte mari, acelea din tablou, în anii sîngeroși, în ziua aceea ploioasă...
CUMNATUL : Căci din îmbrățișarea clocotitoare și magmatică asemenea soarelui, ca privirea mamei asupra trupșorului nou născut, răzbate finalul aureolat și lipsit de teatralism. Nu uitați cuvintele lui Martre.
GOMBO : Toți membrii familiei sînt absolut liberi să facă cele spuse mai sus.
ULI : Iar a apărut femeia aceea frumoasă la geam.
SOȚIA : Am strîns toate mobilele dragei noastre case. Pe unde le scoatem ? Ușa e închisă.
C. LOCATAR : Da. Am observat și eu. E nostimă să știi.
BUNICA : Și Bunicul vostru care a spus marile mari cuvinte mari, acelea din tabloul în anii sîngeroși, în ziua aceea ploioasă...
C. LOCATAR : Ce faci acum ?
ULI : Mă duc să respir puțin aer, să-mi privesc iubita.
SOȚIA : Uite-l pe vecinul nostru !
C. LOCATAR : Ce altceva ai de făcut ? Bravo ție !
SOȚIA : Vecine ! Vecine !
ULI : Mă plimb și privesc în minte viitorul, ca această femeie frumoasă pe care o iubesc cu adevărat.
SOȚIA : Vecine !
C. LOCATAR : O iubești chiar ?
ULI : Cel mai frumos sentiment doar, e iubirea nu ? El mă încălzește și mă inspiră. Iubirea de oameni e o nobilă aspirație.
C. LOCATAR : Te-a strigat cineva.
SOȚIA : Vecine !
ULI : Parcă da. Cine mă strigă ?
C. LOCATAR : Vecinii de sus.
ULI : Mă duc să ajut oamenii. Să-mi împlinesc aspirația. Cine mă strigă, dumneata vecino ?
SOȚIA : Da. Vino te rog pînă aici.
ULI : Vreau să vă pot fi cumva de folos. aveți de reparat vreun ceas, vreun lacăt ?
CUMNATUL : Vrem să vedem cum ai desface dumneata o ușe care s-a înțepenit și nu se mai deschide.
ULI : Da, imediat (intră din două mișcări prin fereastră în casă).
GOMBO : Dînsul — care a venit — e vecinul nostru !
CUMNATUL : Da ! Și pare a fi un vecin demn și inimos !
BUNICA : Mi-aduc aminte ca acum, cu venirea vecinului nostru, de venirea vărului dragului vecin de sus ! Țin minte ca acum, parcă-l văd, Bunicul vostru sta aici și vărul drag ședea aici, și ce cuvinte mari și-au spus atunci...
SOȚIA : Ușa, vecine, ușa aceea e stricată, nu se mai deschide.
ULI : Dacă-mi dați voie am să mă uit. Din toată inima vreau să vă ajut (Se îndreaptă către ușe).
CUMNATUL : Momentele grele prin care trecem acum sînt apte de noi și de întărirea curajului nostru. Momentele vin să ilustreze strălucit marile cuvinte mari ale lui Gartre, și să distrugă sufletul odios și minciunile care vor să înșele, ale lui Artre.
ULI : (către Celălalt locatar). E o familie care mă uimește prin complexitatea vieții ei ; îmbină ca într-o singură floare aduceri aminte și cuvinte pe care nu le-am auzit, dar care...
C. LOCATAR : Foarte interesant, într-adevăr...
GOMBO : Trebuie să trăim intens aceste încordate clipe. Trebuie neapărat.
SOȚIA : Simt cum îmi tremură robustele-mi pleoape sub greutatea lacrimilor țîșnind de bucurie.
CUMNATUL : Da, căci din îmbrățișarea duioasă și feerică asemeni nadirului, ca primirea mamei asupra trupșorului nou născut, răzbate finalul aureolat și lipsit de teatralism. Ce mari cuvinte sînt acestea !
BUNICA : Și Bunicul vostru, și Bunicul vostru ! Ce om a fost și rămîne parcă în carne și oase în inima mea, în sufletul meu.
SOȚIA : Mereu mă uit la tabloul acela și mai ales acum cu situația aceasta încordată, parcă îmi vine să plîng, parcă-mi vine să plîng cînd mă gîndesc la el...
CUMNATUL : Dragă Soție, fii mai calmă, gîndește cu curaj la ce urmează și alină-ți sufletul cu cuvintele lui Lartre : „Căci...
SOȚIA : Cuvintele acelea ale lui, cît de rotunde și pirguite erau ca niște fructe coapte și zemoase, după care copiii cei mici aruncă cu pietre în crengile care trec peste gard.
GOMBO : Să ne gîndim la cuvintele bunicului nostru. Cel mai mare Bunic.
CUMNATUL : Să fim comprehesivi și lucizi extatic, asta-i, asta trebuie să fie.
GOMBO : Să trecem aceste cuvinte cu majusculele secundei celei noi.
ULI : (către Celălalt Locatar) Ții minte căutările mele de care ți-am vorbit ?
C. LOCATAR : Da.
ULI : Le găsesc cele mai fericite rezolvări în clipele acestea.
CUMNATUL : Și încăodată să ciem cuvintele lui Bartre, cuvinte pline de miezul adînc al înțelepciunii milenare. (Se duce către bibliotecă).
ULI : Am trăit prea puțin intens. N-am cunoscut adevărul.
C. LOCATAR : Și dintr-o întîmplare, în casa acestora...
ULI : Chiar așa, aici toate mi s-au luminat !
CUMNATUL : Căci din îmbrățișarea patetică și peremptorie.
C. LOCATAR : Te invidiez, să știi !
CUMNATUL : „Ca universul însuși, ca privirea mamei asupra cărnii din carnea ei țîșnește, nestăvilit pe o verticală senină finalul aureolat și lipsit de teatralism".
ULI : Ușa nu se deschide deloc.
SOȚIA : Țîșnește pe o verticală senină finalul, nu-i așa, dragă Cumnate, că e minunat, e foarte minunat spus : tu, dragule, ce zici ?
C. LOCATAR : Încearcă cu niște clești, o pîrghie.
ULI : Am tot la îndemînă.
BUNICA : Și Bunicul nostru, Bunicul nostru, atunci, ca în tablou (se îndreaptă spre tablou).
ULI : Nu am răspuns chemării inimii mele, nu ; am uitat ca de obicei, ocupat de fleacuri.
BUNICA : (lîngă tablou) Mi-a spus el atunci : „Tu — și așa întindea mîna, acuzator și mîngîios gîngaș, tu, da, da, ține minte de la mine, tu vei fi Bunica lor, așa mi-a spus ! Ce cuvinte mari mi-a spus atunci, și era o zi calmă, asta e, era o zi calmă.
ULI : Am privit pămînt, cer, copaci, marea, păsările, degeaba...
C. LOCATAR : Nu le-ai priceput sensul, sentimentul comun.
ULI : Chiar așa, sentimentul comun.
GOMBO : Să memorăm cuvintele celui mai mare Bunic !
ULI : Ușa nu se deschide deloc !
CUMNATUL : Ce se întîmplă cu ușa ?
ULI : Nu se deschide deloc. Și nu știu de ce ! Nu știu de ce !
GOMBO : Deci situația devine din ce în ce mai groaznică.
SOȚIA : Ce facem atunci, nu ne mai mutăm ?
CUMNATUL : Să ne strîngem sentimentele strîns unite în jurul momentului.
C. LOCATAR : Încearcă cu o pîrghie groasă.
ULI : Nu merge, e masivă.
BUNICA : Ușa nu se mai deschide. Ce facem ?
CUMNATUL : Numai cuvintele lui Gartre ne pot îmbărbăta.
SOȚIA : Eu am strîns toate, sînt pregătite, să mă mai uit odată. Pe unde le-am pus. Dragule Cumnate, pe unde scoatem pachetele ?
ULI : Și eu nu m-am putut face demn de iubirea pentru iubita mea.
C. LOCATAR : Draga ta iubită. Așa e.
CUMNATUL : Să citim din Gartre. Asta trebuie ! (Ia o carte din bibliotecă).
BUNICA : Ușa nu se mai deschide. Ce-o să facem ? Ce-o să facem ?
ULI : Tot sentimentul meu curat pentru femeia frumoasă ca un ideal, se prăbușește în gol. (În casă animație fără sens).
C. LOCATAR : Gîndește-te la draga ta, care e la fereastră și acum. Te privește !
CUMNATUL : Gartre spune : „Căci din îmbrățișarea duioasă și feerică, asemeni nadirului (Gombo se ține după Cumnat, Cumnatul se plimbă prin toată casa. Bunica punctează : Ușa nu se mai deschide. Ce facem ?)... ca privirea mamei asupra noului născut răzbate finalul aureolat și lipsit de teatralism.
GOMBO : Să ținem minte cuvintele lui Gartre.
ULI : Ne vom plimba la șosea iubita mea, și vom dansa seara undeva unde se dansează, și vom merge la restaurant și ne vom număra pașii așteptîndu-ne, și ne vom urmări mersul la despărțire, și-ți voi oferi flori scumpe și dragi cu rouă pe ele...
BUNICA : Ușa nu se mai deschide. Ce facem ?
C. LOCATAR : Aveai dreptate, vecine Uli, trebuie să meriți iubirea iubitei.
GOMBO : Să ne întărim cugetul și sufletul cu cuvintele lui Gartre. Citește, dragule cumnat. (Cumnatul citește și Gombo îl unmează pe bîjbîite pas cu pas).
SOȚIA : Pierdem noua locuință, ce ne facem și pasul acela va rămîne în aer.
BUNICA : Da, căci bunicul vostru spunea că nu e făcut pasul acesta și că noi sîntem cu un picior în aer și unul jos...
ULI : Nu merit iubirea aceasta ! Nu merit să mă numesc dragul ei și nu pot fi cu adevărat, adevăratul ei drag.
BUNICA : Și ce frumos spunea el : și cînd va veni vremea aceea oare fir-ar al dracului să fie, în ziua aceea ploioasă...
CUMNATUL : Căci Bartre spune : „Căci din îmbrățișarea patetică și peremptorie..."
GOMBO : Într-adevăr patetică și peremptorie, așa e !
C. LOCATAR : Femeia aceasta nu se poate compara decît cu cel mai frumos lucru de pe lume. Privesc la ea și nu-mi vine să cred.
BUNICA : Tabloul Bunicului din perete, e din clipa, chiar din clipa aceea e.
SOȚIA : Ce ne facem ? Ce mai ! Ce ne facem ! (Se frîng mîini, se fac pași inutili în căutarea răspunsului).
CUMNATUL : Căci, din momentul acesta, cînd apriga ușă a devenit hermetică și nu putem ieși, doar chemarea cuvintelor lui Bartre (se apropie de balcon) ne poate lumina mințile.
GOMBO : Doar cele ale lui Bartre și Martre, sigur.
CUMNATUL : (iese pe balcon) Sau cele ale lui Lartre și Gartre (Gombo iese și el și cade de pe balconul care era fără balustradă — nimeni nu sesizează nimic) Pot să întețească căutările noastre.
ULI : Universul întreg e plin de adevărul pe care le-am ignorat, și iubita mea cu care de mînă vroiam să străbat tot universul, femeia aceasta ca un ideal, of doamne, doamne.
BUNICA : Și acum, ține minte, Bunicul nostru parcă-l văd ca azi în față, în carne și oase...
ULI : Unde e vecinul Gombo !
SOȚIA : E bolnav, poate. Pe unde scoatem bagajele, pachetele.
CUMNATUL : Ține minte, numai Martre și Bartre, atît, și Gartre și Lartre și nu Artre are sufletul lui...
ULI : Unde e vecinul Gombo ?
CUMNATUL : E bolnav ! Înțelegi nu Artre, cu sufletul murdar și hidos !
C. LOCATAR : Uli !
BUNICA : Ce ne facem, dragă vecine de jos ? Ușa e închisă
SOȚIA : Și pe unde scoatem pachetele ?
ULI : Vă jur că-mi voi da tot sufletul să vă ajut cu puterile mele umile.
C. LOCATAR : Uli !
ULI : Da.
CUMNATUL : Căci din îmbrățișarea patetică și peremptorie...
SOȚIA : Pe unde scoatem mobilele ?
C. LOCATAR : Iubita ta e paralitică de la mijloc în jos.
BUNICA : Cum deschidem ușa ?
CUMNATUL : Ca... nadirul, ca privirea gingașei mame asupra pruncului ei, țîșnește patetic și înalt...
ULI : Ce spui ? E paralitică ? ! ?!?!
C. LOCATAR : Da, am aflat acum.
CUMNATUL : Ține minte, vecine, țîșnește patetic și înalt, altfel sensul sentimentului nu mai are nici un scop.
ULI : Da, înțeleg. (Îl urmărește cu privirea, ia caseta galbenă și o ridică în mîini să-l izbească în cap pe cumnat).
CUMNATUL : Pentru că însuși Lartre spune : „Căci din îmbrățișarea mahmatică și solemnă, mahmatică și solemnă, ca însăși atitudinea dragilor vecinilor tri, ca a ta desigur (Bunica pufnește : Cum deschidem ușa spuneți-mi, iar Soția la fel : Nu ne mai mutăm în noua locuință ? Și „Pe unde scoatem pachetele ? Uli lasă cutia jus).
ULI : Mă duc să fac rost de cheie. Așteptați-mă (Sare pe fereastră. Către celălalt locatar) Strîngem bagajele, ne mutăm în curînd. (Se aud zgomote nedeslușite și greoaie).
C. LOCATAR : Bine vecine Uli, mă duc să le strîng. Uli fuge. Apoi va ieși în scenă, și vizibil va porni în fugă și va veni giffind ca după o alergătură mare).
CUMNATUL : Dragă soție, ține minte și Gartre și Bartre prevedeau aceste greutăți, căci numai așa poate țîșni imprevizibil, impetuos și impregnant finalul aureolat și lipsit de teatralism.
SOȚIA : Dragă cumnate, ba da, sînt jos, aici. Să strîngem cărțile.
BUNICA : Ce facem acum, ușa e încuiată și cine o deschide ?
CUMNATUL : Cărțile acestea care conțin atîtea bucurii...
SOȚIA : Să strîngem și scumpa noastră veselă și bibelourile, și tot, și să punem aici...
CUMNATUL : Ale minții și sufletului celui care animat de dorința de a trăi...
BUNICA : Ce facem acum, ușa e încuiată și cine o deschide ?
SOȚIA : Dragă cumnate, bagajele sînt aici. Să strîngem cărțile.
CUMNATUL : Dragă soție, ține minte și Gartre și Bartre prevedeau aceste greutăți...
SOȚIA : Dragă cumnate, bagajele sînt aici (zgomotul greoi crește). Să strîngem și cărțile.
CUMNATUL : Căci numai așa poate țîșni imprevizibil, impetuos...
BUNICA : Ce facem acum, usa e încuiată, cine o deschide (etc. Zgomotul crește).
ULI : Gata, v-am deschis (către Celălalt Locatar) Ai strîns bagajele ? Gata ! Plecăm ! (Ușa e deschisă larg. Toți rămîn încremeniți. Uli se retrage și pregătește un balot pe care-l ia în spate ca și Celălalt Locatar).
CUMNATUL : Intră dragul nostru vecin, intră și din cărțile dragei noastre familii îți vei înfrumuseța sufletul, așa cum spune și Gartre...
SOȚIA : Intră dragul nostru vecin, intră doar și eu te aștept cu brațele larg deschise.
CUMNATUL : Căci din îmbrățișarea patetică și magmatică solară, ca privirea...
BUNICA : Intră căci și bunicul nostru, cel mai mare Bunic te așteptă. (Zgomote de buldozere, casa se clatină).
CUMNATUL : ...mamei asupra pruncului ei...
SOȚIA : Intră mult prea dragul și iubitul meu vecin și soț...
BUNICA : Și bunicul vostru...
CUMNATUL : Va răzbate integru și vertical.
SOȚIA : Dragul meu vecin, intră. (Zgomotul crește, casa se clatină. O carte cade din casă. Uli o ia și o bagă în balot. Replicile celor din casă se repetă, pereții se prăbușesc. Se văd blocurile în fundal. Uli și Celălalt Locatar ies din scenă cu bagajele lor).

CORTINA

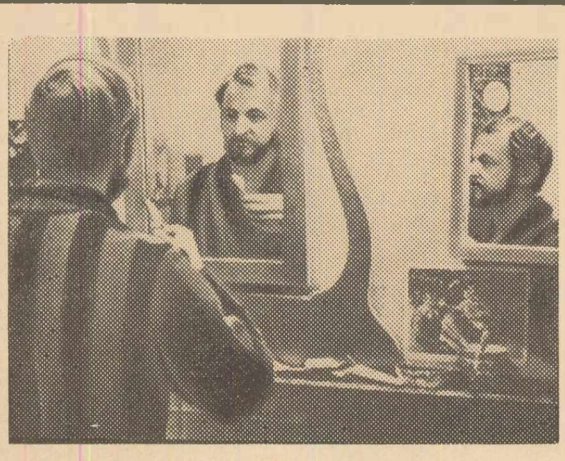
DICTIONAR FILM

MIRCEA SĂUCAN

— absolvent al Institutului Unional de Cinematografie din Moscova, clasa S. Gherasimov ; practică la M. Donskoi.
1954 — **Pe drumul libertății** — documentar ; metraj mediu.
1957 — **Casa de pe strada noastră** — metraj mediu.
1959 — **Pagini de vitejie** — documentar ; lung metraj.
1960—1961 — **Cînd primăvara e fierbinte** — lung-metraj artistic.
1961—1962 — **Țărmul n-are sfîrșit** — lung-metraj artistic.
1966 — **Meandre** — lung-metraj artistic.
1967 — **Alerta** — metraj mediu ; film despre igiena muncii.

Privind filmele lui Mircea Săucan, personalitatea sa *pare* oscilantă ; între senin și întunecat, ingenuu și grav, epic și poetic ; între forță și blîndețe, materie și idee. Dar *nu este* pentru că există și conștiința dureroasă a acestei permanente pendulări. Ea este stabilitatea. După *Pe drumul libertății* — film închinat celei de a 10-a aniversări a zilei de 23 August, film cu care își dă examenul de absolvent — Mircea Săucan realizează — după un scenariu propriu — *Casa de pe strada noastră* : ca idee interesantă — istoria unei case povestită cu ajutorul obiectelor ce au populat-o — din păcate, nefinalizată din substanța ei, ci cu totul exterior (introducerea personajelor vii — cei doi tineri căsătoriți — șochează neplăcut). Dar, încă de pe acum, se poate observa atenția pentru viața secretă a obiectelor și, de aici, gustul pentru detaliul evocator, preferința pentru o exprimare laconică prin montaj.
Pagini de vitejie a folosit tehnica „filmului de montaj", fiind rezultatul apreciat al unei anevoioase munci în arhivele unor țări prietene. Alături de documentele scrise și de fotografii, au fost folosite și secvențe filmate în timpul celui de al doilea război mondial.
Debutul în filmul artistic de lung metraj a fost promițător : *Cînd primăvara e fierbinte* (scenariu : D. Carabăț, B. Merovici. M. Săucan ; imaginea : Costea Ionescu-Tonciu) avînd ca temă întîmplări din vremea reformei agrare, a fost remarcat pozitiv atît de critica noastră cît și de unii critici străini, între care Marcel Martin — aflat atunci într-o vizită la Buftea — pentru care filmul a fost „cea mai vie și cea mai plăcută surpriză", demonstrînd „un simț vizual și poetic deosebit, un stil dinamic, specific cinematografului" și caracterizîndu-se prin „vigoare și frumusețe".
A fost notată, de asemenea, o anumită sensibilitate în descrierea cuplurilor de îndrăgostiți, precum și utilizarea limbajului metaforic, subliniindu-se frumusețea secvenței morții eroului (soldatul care ară și care piere ca într-un balet sincopat, întrerupt de imaginea unor brazi striviți de tancuri). Dar sentimentul stenic care domină acest film este și mai bine ilustrat în următorul : *Țărmul n-are sfîrșit*.
Este un film experimental. În acest cadru, Săucan a înscris o filozofie a simplității și a seninului. Remarcabilă este lipsa acelui gen de pudoare cu care oamenii s-au obișnuit să-și ascundă ingenuitățile. Un infantilism pur animă deliberat totul. Elementele primordiale : soarele, marea, nisipul și vîntul, sînt suficiente pentru ca dragostea să poată să fantazeze și să rodească o lume miraculos aerisită. Bucuria de a trăi se manifestă dezinvolt și naiv. Oamenii au atitudini statuare sau de zbor avîntat. Brațele lor sînt studiate, prinse în mișcări sau repausuri expresive. De o libertate spirituală desăvîrșită, filmul este în același timp și de o exaltată frumusețe formală. Au interpretat : Eugen Popiță și Marina Voica ; imaginea : Gh. Viorel Todan și Costea Ionescu-Tonciu ; scenariul : Valtav Stukas și Mircea Săucan.
Meandre este un poem destul de departe de *Țărmul n-are sfîrșit*, ca atitudine etică și estetică. Chiar opus, dacă nu le-ar uni, totuși, unele aspecte secrete. Într-adevăr, *Meandre* aduce o lume în care seninul aproape a dispărut. Larga plajă a mării, orizonturile infinite propice zborurilor, sînt înlocuite de interioare sufocante. Mai mult, interioarele asaltează plaja. Noaptea este preferată. Animalele se mișcă mai grațios decît oamenii. Aceștia din urmă sînt în poziții violent șocante. Bizarul și dezarticularea au înlocuit curgerea suplă și firescul. Critica, în cea mai mare parte, a făcut față onorabil unui film menit să arunce din memorie frazele stereotipe. Frumusețea puțin căutată a filmului a plăcut și a tulburat. S-a remarcat principiul structural ca fiind „cursul unei gîndiri poetice și muzicale" ; premeditarea savantă a compozițiilor ; căutările de limbaj care au dus la un cinematograf „vorbind aluziv" ; gustul pentru expresia figurată și din nou minuția detaliului ; puterea de a se despărți de anecdotă în favoarea esențialului adus cu un fals arbitrariu ; în sfîrșit, concepția poetică și modernă despre „timpul dilatabil sau comprimabil". Toate acestea subliniau *originalitatea* filmului, elogiată de alt fel și de critica franceză care nu-l așează lîngă, în, sau sub „nouvelle vague" (fenomenul fiindu-i oarecum cunoscut), ci alături de căutările mai noi ale unui Skolimovski sau Straub. Mai mult, *Meandre* a fost numit, pe drept cuvînt, un film de autor. Evident, asta este altceva decît acuzația de împrumut. Dar, cum scria chiar regizorul în paginile acestei reviste, „pantofarul aplecat deasupra ghetei domniței nu visează talpă și pap ; poate drumul, mersul oamenilor, flexibilitatea pasului, inefabilul mișcării..." Ultimul film, *Alerta*, demonstrează ceea ce o cronică observa și la *Meandre* : „bucuria de a filma". Este o peliculă cu mari calități de orchestrare a materialului filmat și care se susține pur cinematografic, o dramaturgie neavînd de ce exista aici. Finalul este, de loc exagerat, o adevărată lecție de măiestrie cinematografică, de aleasă simplitate.
Și acest film îi aparține total.

MIHAI CREANGĂ

cronică

CERUL ÎNCEPE LA ETAJUL TREI

Deși „cerul începe la etajul III", nu s-ar putea spune că și „filmul cel adevărat" începe tot de aici. Ne întrebăm de ce verticala desăvîrșirii sale a fost curmată atît de aproape de rădăcină, odată cu etajul următor maltratat, distrus în timpul unui atac hitlerist.
Dar ca să nu ne spălăm prea des pe mîini în sîngele morților, să spunem și puțin adevăr, și ca orice adevăr și acesta va fi nu prea dulce. Căci marele păcat al filmului stă în prezența regretabil de imperceptibilă a regizorului, în tributul pe care acesta, scenaristul Francisc Munteanu, înțelege să-l plătească propriei sale literaturi. Mai întîi este stînjenitor de livresc portretul celor două personaje principale. Ele însele au aerul că ar cocheta cu un anume mister, se răsfață în ciudățeniile reale sau imaginare ale destinelor lor fabricate, și-și fac un privilegiu din a vorbi cît mai academic din punct de vedere gramatical și cît mai poetic în scenele cele mai anodine. De aici sentimentul de neverosimilitate pe care-l degajă dialogul și multe dintre întîmplări. Ana are ocupații destul de curioase prin neobișnuitul lor și cu care se mîndrește, sporind și în acest fel „ciudățenia" persoanei ei, pe care Mihai o intuise și care, de fapt — declară el — îl atrăsese încă de la început. Un șir de coincidențe dezvăluie un trecut comun : Mihai descoperă cu uimire că pe ființa de lîngă el a cunoscut-o cu mulți ani în urmă, în condițiile unei nopți tragice ; iar ea, la rîndul ei, descoperă cu prilejul unei conferințe că marinarul Mihai Dan nu murise, așa cum indica o placă comemorativă din oraș și că cel mort era, de fapt, tatăl ei, tovarășul lui de luptă, căruia el îi împrumutase legitimația. Așadar, Irina Gărdescu este mai fermecătoare cînd tace și doar se mișcă, căci se mișcă bine, iar Silviu Stănculescu convinge tocmai cînd își descrețește fruntea, adică atunci cînd nu pedalează excesiv pe un dramatism factice, inutil.
Și, ca să nu păcătuim și noi, trebuie să recunoaștem că în transpunerea unei povestiri mai vechi pe ecran, un efort al regizorului este vizibil. Exploatînd, de exemplu, mijloacele tehnicii moderne în film, ca : discontinuitatea narativă, suprapunerea planurilor, infiltrarea paralizantă a memoriei involuntare într-un prezent al firescului, al vitalității, regizorul rezolvă într-un mod adecvat și operant cîteva situații dificile. Uneori chiar, prin tehnica retrospecției, se iese — brusc și paradoxal, dar se iese totuși — din vulgaritate, se evită locurile comune, care altfel ne-ar fi sufocat cu siguranță. Efort există, dar nu suficient. Și sîntem cu atît mai pretențioși, cu cît Francisc Munteanu, scriitor cunoscut, nu face film de pe poziții amatoriste, ci înaintează cu perseverență spre miezul celei de a șaptea arte. (În treacăt fie spus, *Cerul începe la etajul III* este al optulea lung-metraj al regizorului.) Or, cea mai carentă, mai neconcludentă latură a peliculei este tocmai latura ei artistică. Folosim aici termenul artistic în sensul său major, total, cînd se conferă unitate ansamblului mijloacelor uzitate, se dă strălucire operei finite, se creează senzația unei alte, noi realități, în speță cinematografice. Însă *Cerul începe la etajul III* rămîne o intenție, merituoasă intenție, dar nu și încununare în tratarea unei problematici esențiale și acut contemporane, așa cum își propusese inițial regizorul. Salutăm întorsătura din final care, în sfîrșit, vine ca o lecție, o foarte bună lecție de viață !

CLAUDIA SAMOILĂ

PERSPECTIVE ÎN CINEMATOGRAFUL CANADIAN

Primul film canadian realizat de John Greent, în iunie 1896 (în care faimosul Jimmy Hardy trece deasupra Niagarei pe o frînghie întinsă), a rămas o exhibiție fără urmări. Timp de aproape cinci decenii nu s-a mai vorbit despre o cinematografie în Canada.
În anul 1941, se înființează Oficiul Național al Filmului, instituție la conducerea căreia este invitat, de la Londra, John Grierson. Eforturile acestuia s-au concretizat numai pe planul producției documentare și al filmului de animație. Celelalte două-trei studiouri construite după război s-au consacrat filmului publicitar și de televiziune.
Din această epocă rămîn de menționat, poate, doar cîteva filme, cum ar fi **Părintele Chopin** și **Fortăreața** de Feder Ozep, interesante pentru elementele locale pe care le conțin.
Cinematografia canadiană s-a legat de numele lui Norman McLaren. În studioul de animație care i se pune la dispoziție, cu o echipă de tineri artiști îndrumați de el, formează „Serviciul animației" din cadrul O.N.F.-ului, realizînd, pentru început, seria de animări ale unor cîntece populare franceze — **Cîntece populare** — cu care pune bazele unui stil nou, al „picturii în mișcare" (mai tîrziu folosit de Clouzot, în realizarea documentarului **Misterul Picasso**).
McLaren încearcă să obțină o impresie de film tridimensional, tinzînd să se elibereze de tradițiile cinematografului cotidian.
Principalele opere ale lui McLaren, **Vecinii, Povestea unui scaun, Blinkity Blank** (care îi aduce, în 1955, Marele premiu al scurt-metrajelor la Festivalul de la Cannes), sînt urmate aproape anual de filme ca **Linii verticale, Linii orizontale,** impunîndu-l definitiv în rîndul marilor maeștri ai animației.
Un alt grup de cineaști de la O.N.F. formează nucleul unei puternice echipe de documentariști, realizînd filme ca **Lupta,** de Brault-Jutra-Carrière-Groulx, sau **Rachetiștii,** precum și **Băiatul singuratic,** al lui Wolf König, care, datorită imaginilor surprinse și a unui comentariu caustic, au reușit să se impună ca viguroase documentare sociale.
Interpretînd, dintr-un punct de vedere foarte personal, realitatea, Clement Perron, în reușitul documentar **Zi după zi,** descrie munca inumană dintr-o fabrică de hîrtie, iar Brault și Carrière, în **Pentru ca lumea să continue,** creează tabloul unui sat de pescari din Quebec, într-unul din cele mai pure filme documentare, film care a entuziasmat publicul. Dacă aceste două echipe de șoc, animația și documentariștii, au impus școala canadiană pe plan mondial, producînd anual 50—60 de scurt-metraje, biografia filmului de ficțiune este cu mult mai săracă. Într-o statistică a lui Pierre Leprophon se arată că, între anii 1950—1961, Canada a produs în total 30 de filme artistice de lung-metraj, deci nici trei pe an. De atunci, situația s-a îmbunătățit, ajungîndu-se astăzi la o producție de 6—7 filme.
La începutul deceniului s-au născut primele două filme demne de reținut, ambele aflate simțitor sub influența „noului val" francez. Claude Jutra, în **Toate la un loc** (1963), povestește dragostea unei negrese și a unui alb, în stilul cine-vérité-ului, incluzînd în acțiune dialoguri improvizate, inserturi curajoase, care amintesc de filmele lui Godard și Rozier. Autobiografic, plin de inventivitate, revoluționar ca structură și formă narativă, filmul este un „eseu de antiromantism", cum îl denumește C. Young. Pe de altă parte, David Owen, selecționînd din viață ceea ce este filmic, selecționînd din cele trăite — momentele spectaculoase — dezbate, în **Nimeni n-a salutat** (1964), grave probleme morale, care au incitat, la fel, opinia publică.
Tot în această perioadă, Godbout adună impresiile cinematografice ale lui Jean Rouch într-un remarcabil documentar artistic, sub titlul **Rose și Landy,** în timp ce Rouch face un pasionant exercițiu de „cameră-vie" în **Pedeapsa,** tratînd problema rasismului în rîndurile studenților. Așadar, filmele asimilează în mod desăvîrșit noile stiluri din documentar și din filmul de ficțiune european. Poate că la aceasta sînt obligate și de condițiile materiale foarte grele, căci filmele improvizate sînt cu mult mai ieftine. (De-abia anul trecut, guvernul canadian a votat un fond special de 10 milioane de dolari pentru încurajarea producției naționale de lung-metraj).
Anul trecut, la Festivalul filmului de la Karlovy-Vary a apărut, pentru prima oară într-o competiție internațională, un lung-metraj canadian. Este vorba de filmul tînărului cineast Jacques Godbout (realizator a numeroase scurt-metraje pentru televiziune), **Yul 87,** istorie de dragoste a unui european care trece oceanul cu un avion și cunoaște, odată cu țara din extremitatea nordică a continentului, și o tînără fată ; prilej de evocare a unui șir de amintiri din copilăria sa, aflate toate sub semnul războiului.
Și, în sfîrșit, producțiile mai recente : **High** de tînărul cineast canadian, de origine sud-africană, Larry Kent, denunțare a anarhiei, manieră în care este înțeleasă libertatea în societate. Cenzura a interzis prezentarea filmului în cadrul celui de-al X-lea Festival al filmului de la Montreal (august 1967), ca fiind imoral.
La același festival, Jean Pierre Lefebvre — creator prodigios, autor a patru filme de lung-metraj în ultimii trei ani, încheagate toate printr-o puternică coerență de stil și tematică — a primit Marele premiu pentru filmul său **Nu trebuie să mori pentru asta.** Operă a unui tînăr cineast în revoltă, lucid, filmul a meritat onoarea acestui premiu, fiind o curajoasă și pură relatare a unor situații politice curente, plină de emoție și de tensiune, o confruntare a aparențelor de o neasemuită inteligență.
Premiul Criticii i-a revenit lui Pierre Perrault (și el autor a trei filme de lung-metraj), pentru filmul **Regnul zilei.** 77% din publicul sondat la vizionările festivalului a acordat acestui film calificativul de „foarte satisfăcător". Publicul a găsit în acest film propria sa identitate, conștiința colectivă a propriei sale existențe. Filmul a născut acest șoc de opinie socială, fiindcă se adresează acelei inteligențe explozive care se numește gustul libertății. Între film și public s-a creat un soi de complicitate, poate mai presus de raționamente estetice, dincolo de performanța unei vedete sau a unei povestiri reușite.
Opinia publică a așezat pe locul doi filmul lui Alan King, **Warrendale,** care a adus Canadei Premiul pentru artă și experiment la Cannes-ul de anul trecut. Copiii din acest film sînt prezentați prin exteriorizările cele mai violente ale revoltei lor, împotriva unei lumi dezbrăcate de tot ce este uman, într-o alienare mintală temporară. Vidul interior nu este explorat, nici explicat. Este prezentat doar. Tragic.
Cinematograful canadian este tînăr. Evident, perspective de viitor există. Mai cu seamă că în spatele tuturor stă Norman McLaren, continuîndu-și mereu drumul său propriu spre miezul artei.

PETRE BOKOR